

TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 2 2020 | ÅRGÅNG 24

Bokförlaget THALES

1 Inledning

ENLIGT EN DISTINKTION mellan skäl och bevis, som ska presenteras här, möjliggör skäl förtänksamt agerande på sätt som bevis inte gör. Anledningen är att beslutsfattandeprocedurer där *skäl* som berättigar beslutsfattaren att tro påståenden på premiss av vilka ett beslut ska fattas fortare kan berättiga ett beslut jämfört med beslutsfattandeprocedurer där *bevis* istället krävs. Detta innebär dock inte att det är önskvärt att beslut fattas i frånvaron av bevis. Bevis för det på premiss av vilket ett beslut fattas säkerställer sannolikheten för att premisserna är sanna. Därmed följer att beslutet och det agerande som beslutet föreskriver med högre sannolikhet har de konsekvenser som beslutet förväntas, och önskas, ha än vad som vore fallet i frånvaron av bevis.

För att inledningsvis illustrera hur bevis och skäl fungerar olika i beslutsfattanden, och varför det är en viktig skillnad, kommer jag att använda ett verklighetstroget exempel, som följer.

Folkhälsomyndigheten i det land jag bodde i fram till den sista veckan av mars 2020 gjorde under andra veckan av februari 2020 följande två påståenden:

- (1) Det saknas bevis att tro att p: ett virus med fara för allmänheten sprids i landet.
- (2) Det finns skäl att tro att p: ett virus med fara för allmänheten sprids i landet.

Folkhälsomyndigheten i fråga förklarade diskrepansen mellan tillgängliga bevis i (1) och tillgängliga skäl i (2) med att provtagning för att säkerställa påståendet p inte inletts. I avsaknad av sådan provtagning, och analys av data som då hade samlats in, saknades bevis för att p. Det förklarades vidare att det ändå, med tanke på virusets spridning i andra länder, fanns skäl att tro att p.

Eftersom folkhälsomyndighetens beslutsfattandeprocédur presenterades som:

(β) Fatta beslut endast om bevis är tillgängliga, sådana att sannolikheten att premisserna för beslutet är sanna kan anses vara tillräckligt hög.¹

så var slutsatsen:

(3) Fatta inte beslut att vidta åtgärder för att hindra eller minska spridningen av viruset

ett korrekt beslut, givet påståendet (1) och beslutsfattandeprocéduren (β). Med efterklokhet kan man ändå ifrågasätta slutsatsen (3), eftersom att det idag, 2:a oktober 2020, bekräftats ca 780 000 smittade och ca 32 000 avlidna av det virus och det land jag talar om.

Ett sätt att ifrågasätta folkhälsomyndighetens reaktion är att ifrågasätta den beslutsfattandeprocédur, (β), som berättigade slutsatsen (3). Det är ett sådant ifrågasättande – snarare: en sådan undersökning – som jag ska fokusera på. För att göra det kommer jag i nästa avsnitt i närmare detalj presentera den skillnad mellan skäl och bevis som jag anser vara viktig. Därefter undersöker jag vad den skillnaden kan lära oss om formulerandet av riktlinjer för beslutsfattare. Slutligen kommer jag att överväga och svara på invändningar i det efterföljande avsnittet.

2 Distinktionen

DEN SKILLNAD MELLAN skäl och bevis för trosföreställningar som jag vill fokusera på är att skäl och bevis opererar vid olika tidpunkter i beslutsfattande.² Skillnaden illustreras av hur påstående (1) berättigar men påstående (2) inte berättigar slutsatsen (3) via beslutsfattandeprocéduren (β).

Vid första anblick är det svårt att se en tydlig skillnad mellan skäl och bevis. Det kan verka som att tillgång till skäl är just tillgång till något som bidrar till att sannolikheten för att ett påstående man överväger är sant är högre än vad som vore fallet i avsaknad av skälen.³ Exempelvis skulle detta kunna vara egna eller andras vittnes-

mål, eller påståenden man redan tror är sanna. På samma sätt är bevis något som bidrar till att sannolikheten för att ett påstående man överväger är sant är högre än vad som vore fallet i frånvaron av bevis. Med skäl menar jag alltså epistemiska skäl; och med bevis menar jag också något som kan fungera som epistemiska skäl. I båda fallen kan vi säga att skäl respektive bevis berättigar tro och, därmed, beslut på premisser av den tron som berättigats. Jag kommer inte att förneka detta.

Vad jag vill lägga emfas på är *när* skäl och bevis opererar i beslutsfattande. Tyngdpunkten här ligger med andra ord på skäls och bevis *indexikala* (tidpunktsspecifika) natur. En beslutsfattandeprocedur enligt vilken *bevis* måste vara tillgängliga för beslutsfattanden kan lida av att beslut som det finns *skäl* att fatta ändå inte fattas just på grund av att bevis *ännu inte* är tillgängliga. Särskilt viktigt är detta att ta i beaktande vid tillfällen då en allvarlig negativ konsekvens av beslutets uteblivande hade kunnat undvikas genom att faktiskt fatta beslutet, som det fanns skäl men ännu inte bevis att fatta. Detta är vad exemplet med folkhälsomyndigheten illustrerar. Och låt mig återigen säga vad jag därmed *inte* vill ha sagt: att det alltid eller någonsin är önskvärt att beslut fattas fort och i avsaknad av bevis även om det finns skäl att fatta dessa beslut. Vad jag däremot vill säga är att beslutsfattandeprocedurer som kräver bevis för premisserna som ligger till grund för ett beslut både kan vara långsammare och ofta *är* långsammare än beslutsfattandeprocedurer enligt vilka det är tillräckligt att ha skäl att tro på premisserna för beslutet. Anledningen till varför så är fallet har att göra med indexikalitet: skäl kan berättiga beslut vid tidpunkt t_0 , medan bevis oftast berättigar beslut först vid någon tidpunkt $t_{>0}$ (då data samlats, analyserats och tolkats).

Det är viktigt att poängtera att det inte är uppenbart att det finns en tydlig distinktion att dra mellan skäl och bevis. Framförallt är både skäl och bevis, enligt de flesta sätt att förstå dem, sådana att båda berättigar tro. Som jag uttryckte det ovan: bevis utgör epistemiska skäl. Ett bevis kan påstås ge skäl eller rentav *vara* skäl för tro.⁴ Om du t. ex. har tillgång till pålitliga vittnesmål om

att det regnar i Rio så är det korrekt att säga att du kan ge sådana vittnesmål som bevis som därmed är skäl eller ger skäl för att tro att det regnar i Rio.

Omvänt kan det hävdas att skäl för tro implicerar bevis att tro. *Men*, i detta omvända fall är relationen mer komplicerad. Anledningen till det är att skäl kan, på ett sätt som bevis intuitivt inte kan, bestå uteslutande i annat som du redan tror. Om du t. ex. tror att Rio är Brasiliens huvudstad och att det regnar i Rio så har du skäl att tro att det regnar i Brasiliens huvudstad. Men din tro att Rio är Brasiliens huvudstad kan sakna bevis (du har inte, t. ex., konsulterat en kartbok). Du har däremot hört det från någon, så du anser dig ha skäl för din tro. Så, medan bevis under alla omständigheter tycks vara eller ge (epistemiska) skäl så tycks det inte vara fallet att skäl är bevis eller ger bevis. Anledningen är att skäl kan ges av eller bestå i att det påstående du överväger ges stöd av annat du redan tror. Men att annat man tror ger stöd åt ytterligare en trosföreställning är knappast att ha bevis för den senare trosföreställningen – åtminstone inte i samma bemärkelse som om du faktiskt hade undersökt saken.

Hittills har jag antytt att den skillnad mellan skäl och bevis som jag vill fokusera på har att göra med att skäl och bevis kan operera och typiskt opererar vid olika tidpunkter i beslutsfattanden. Jag har sagt något om vad en sådan skillnad inte innebär. Så låt mig nu säga mer om skillnaden och varför den är viktig.

Om vi återvänder till exemplet i inledningen minns vi att folkhälsomyndigheten resonerade så här:

- (1) Det saknas bevis att tro att p: ett virus med fara för allmänheten sprids i landet.
- (2) Det finns skäl att tro att p: ett virus med fara för allmänheten sprids i landet.

Den beslutsfattandeprocedur som presenterades var:

- (β) Fatta beslut endast om bevis är tillgängliga, sådana att sannolikheten att premisserna för beslutet är sanna kan anses vara

tillräckligt hög.

Från detta blev slutsatsen naturligtvis:

(3) Fatta inte beslut att vidta åtgärder för att hindra eller minska spridningen av viruset.⁵

Om vi nu istället överväger en alternativ beslutsfattandeprocedur:

(S) Fatta beslut endast om skäl (eller bevis) finns, sådana att sannolikheten att premisserna för beslutet är sanna kan anses vara tillräckligt hög

och kombinerar (S) med (2) så är beslutet att:

(4) vidta åtgärder för att hindra eller minska spridningen av viruset

berättigat. Beslut (4) kan, för att tydliggöra skillnaden jämfört med (3), också formuleras så här:

(4*) Vidta åtgärder för att hindra eller minska spridningen av viruset, trots att bevis för att viruset sprids i landet *ännu inte är tillgängliga*.

Beslutsfattandeprocedurer liknande (S) *kan* vara önskvärda när insamling av bevismaterial och analys av data är tidskrävande och när frånvaron av beslut riskerar att leda till allvarligare negativa konsekvenser än om ett beslut fattas för vilket det finns skäl men saknas bevis. Om folkhälsomyndigheten i exemplet hade följt (S) så hade påstående (2) berättigat beslutet (4). Men folkhälsomyndigheten följde (β), vilket innebar att påstående (2) inte var relevant, och att beslut (3) i stället var korrekt. Med tanke på att antalet avlidna i landet på grund av viruset nu, 2:a oktober 2020, uppskattas till ca 32 000, och antalet smittade till ca 780 000 – en pågående ökning – så är det inte avlägset att argumentera att de negativa konsekvenserna av beslut (3) var allvarligare än vad de negativa konsekvenserna av beslut (4) hade varit även om skälen i (2) senare motsagts av bevis.⁶

Den viktiga skillnaden mellan skäl och bevis är alltså att skäl kan

operera, och typiskt gör så, i ett tidigare skede i beslutsfattanden än vad bevis gör. Och en anledning till varför så är fallet är att skäl kan bestå i annat man redan tror men som inte kvalificerar som bevis för ett nytt påstående. I mitt exempel hade folkhälsomyndigheten skäl att tro något, på grund av annat som folkhälsomyndigheten redan trodde, trots att det saknades bevis. Bevis saknades eftersom testtagning inte hade inletts. Jag har upprepade gånger påpekat att skillnaden jag diskuterat här inte är avsedd att ge en distinktion i den traditionella bemärkelsen av nödvändiga och tillräckliga villkor för tillämpandet av begrepp för att visa att de är distinkta. Men skillnaden kan ändå anses tillräckligt intuitiv och viktig att beakta i särskilda omständigheter: i omständigheter där de negativa konsekvenserna av frånvaron av ett beslut vid t_0 (p.g.a. att bevis kan erhållas först vid $t_{>0}$) bedöms allvarligare än de negativa konsekvenserna av att fatta ett beslut vid t_0 (på basis av skäl som möjligen kommer att motsägas av bevis vid $t_{>0}$). Vi kan, omvänt, säga så här: under omständigheter där den *förväntade nyttan* av att fatta ett beslut på premisser vilka vi vid t_0 har skäl att tro är sanna men för vilka vi saknar bevis uppväger den *förväntade skadan* av att premisserna för beslutet vid $t_{>0}$ visar sig ha varit falska kan det vara *önskvärt* att fatta beslutet vid t_0 .

3 Invändningar och svar

AVSLUTNINGSVIS SKA INVÄNDNINGAR övervägas och besvaras. Att besvara dem hjälper också till med att förtydliga det ovanstående resonemanget.

En första invändning är att jag pratar om beslutsfattande på ett så abstrakt sätt att det är svårt att se dess praktiska relevans. Jag kommer att kalla den för *invändningen från praktisk relevans*. En andra invändning är att trots erkännandet att jag inte försökt ge en traditionell distinktion mellan skäl och bevis så verkar det som att skäl och bevis inte är olika heller på det sätt jag föreslår. Jag kommer att kalla den för *invändningen från felaktig skillnad*. Låt oss överväga invändningarna i turordning.

Enligt invändningen från praktisk relevans är mitt resonemang

så frånskilt från hur beslutsfattande faktiskt går till att dess praktiska relevans, om någon, i bästa fall är otydlig. Beslutsfattande är en komplex process av överväganden av vad vi tror och önskar, och inte alltid sådant vi tror och önskar som vi har medvetandegjort oss om som vad vi just tror och önskar. Vidare spelar det roll vad vi vill att vi ska tro och önska. Det spelar också roll vad vi anser vara moraliskt försvarbart och vilka resurser vi har (t. ex. ekonomiska resurser och utbildningsnivå) att ens medvetandegöra oss om ett besluts tillgänglighet och genomförbarhet. Politiska maktaspekter spelar dessutom roll för vem som kan fatta vilket slags beslut och när det kan fattas. Sådana aspekter av beslutsfattande, bland andra, innebär att beslutsfattande är ett komplext fenomen. Fenomenet beror på vilket beslut vi pratar om och på att beslutsfattande utspelar sig på så olika sätt i olika situationer att det inte enkelt kan beskrivas som jag har beskrivit det med bibehållen praktisk relevans.

Som svar på invändningen från praktisk relevans vill jag börja med att peka på ett fall där motsatsen verkar vara sann. Det är relevant för formulerandet av principer och regleringar för beslutsfattandeorgan i ett samhälle, t. ex. en folkhälsomyndighet, att överväga på vilka premisser som beslut ska fattas. Ett övervägande som då är *relevant* är just huruvida, och i så fall vilka, bevis eller skäl som berättigar tro på att premisserna för beslutet är sanna också i sin tur ska berättiga beslutet.

Vidare vill jag poängtera att det må vara sant att vi till vardags sällan, om någonsin, följer förformulerade principer för beslutsfattande som tydligt anger vad som berättigar ett beslut och när. Det må vidare vara sant att vi i vardagligt beslutsfattande ofta påverkas av komplex av attityder som sällan är medvetandegjorda (t. ex. önskemål om vilka slags människor vi är, och hopp om att det vi har skäl att tro inte är sant *ändå* är sant). Med andra ord är beslutsfattande i många fall komplext på ett sätt som inte görs rättvisa i mitt förenklade resonemang om en indelning av premisserna för beslutsfattande i skäl å ena sidan och bevis å andra sidan.

Men det är inte en slump att jag valt det exempel jag valt för

att illustrera mitt resonemang. Jag har inte valt att tala om vardagsbeslut, såsom beslut om vilken vän någon prioriterar att träffa – beslut som kan involvera komplexa attityder såsom önskningsar om social identitet, svartsjuka, o.s.v. Fokus är på formulerandet av principer och riktlinjer för beslutsfattande, såsom (β) och (S), och vilka konsekvenser sådana formuleringar har för vilka beslut som fattas och när de fattas. Sådana principer och riktlinjer är troligen inte relevanta för var och en av oss i vår vardag, men de är ytterst relevanta – och dessutom formulerbara och efterlevbara – för institutioner och organisationer. Ytterst är det relevant för makthavare (t. ex. politiska representanter eller företagsägare) att överväga vilka riktlinjer som formuleras för utsedda beslutsfattare (t. ex. myndigheter eller avdelningschefer).

Invändningen från praktisk relevans stämmer helt enkelt inte. Den hade stämt om jag hade försökt säga att våra individuella vardagsbeslut – eller beslutsfattande helt generellt – faktiskt följer förformulerade principer. Men det är en felaktig tolkning av mitt resonemang.

Invändningen från felaktig skillnad innebär att skäl och bevis inte är olika på det sätt jag sagt att de är. I detalj innebär invändningen att skäl någonstans i kedjan av givandet av skäl måste, så att säga, »bottna» i empirisk erfarenhet (t. ex. sinnesintryck) för att vara genuina skäl – något som berättigar tro – snarare än, säg, ogrundade misstankar. Och om skäl i slutänden måste bottna i empirisk erfarenhet, är vi då inte berättigade att säga att det finns genuina skäl för beslut endast om det redan finns bevis för premisserna för beslutet?

För att illustrera invändningen med ett exempel, föreställ dig att jag säger att jag har skäl att tro att det kommer att regna imorgon. När du frågar mig vad som ger mig skäl att tro detta så svarar jag att jag inte vet, eller att mina skäl bara består i annat jag redan tror som jag inte har några bevis för. Mina svar är knappast tillfredställande. För det första verkar jag blanda ihop skäl med vad som mer korrekt kan kallas *intuition*. För det andra kan du rimligtvis kräva att jag kan ge skäl eller bevis för vad jag tror och som jag vidare påstår

ger mig skäl att tro att det kommer att regna imorgon. Om jag i det senare fallet inte kan ge sådana ytterligare skäl eller bevis så verkar det som att jag helt enkelt saknar skäl. Med andra ord måste även skäl någonstans i berättigandet av tro vara grundade i empirisk erfarenhet (för översikt, se: Glüer & Wikforss (2013) samt Shah & Velleman (2005)). I så fall tycks den skillnad jag målat upp mellan skäl och bevis vara en falsk skillnad (eller: skäl förutsätter bevis och kan därför inte operera i beslutsfattande i frånvaro av tidigare tillgängliggjorda bevis).

Det är inte uppenbart att detta faktiskt är en invändning mot mitt resonemang. Jag sade ingenting angående hur, och i vad, skäl består. Skäl kan bestå i, och ges av, annat man redan tror. Det i sig antyder ingenting om i vad skäl eller bevis för detta annat som man redan tror består. Med andra ord verkar påståendet att skäl i slutänden måste böttna i empirisk erfarenhet inte direkt motsäga att skäl kan operera tidigare än bevis i beslutsfattande. Med det sagt är ändå ett förtydligande av mitt resonemang i sin ordning i anslutning till invändningen från felaktig skillnad.

Om vi överväger ett beslut B vid tidpunkt t_0 så kan, enligt mitt resonemang, annat vi redan tror vid tidpunkt t_0 ge skäl k för B, men inte bevis för B vid tidpunkten t_0 . Det må vara så att annat som vi redan tror vid t_0 och som ger k för B vid t_0 i sin tur måste böttna i tidigare empiriska erfarenheter. Dessa tidigare empiriska erfarenheter kan vi kalla för bevis för de trosföreställningar i vilka k består. Att medge att sådant som vi redan tror vid t_0 , och som ger k för B vid t_0 , i sin tur böttnar i tidigare empiriska erfarenheter, motsäger inte att vi i sådana omständigheter och med en passande beslutsfattandeprocedur, t. ex. (S), är berättigade att besluta B vid t_0 trots att vi vid t_0 saknar bevis för B. Det viktiga är att *även om* k i sin tur böttnar i tidigare bevis så möjliggör en beslutsfattandeprocedur i vilken k berättigar beslutsfattande att beslut fattas i ett tidigare skede än en beslutsfattandeprocedur, t. ex. (β), som kräver (ytterligare eller nya) bevis för premisserna för beslutet. Insamling, analys och tolkning av bevis för B vid t_0 innebär rimligtvis en tidsaspekt som berättigar B först vid en senare tidpunkt.

Så, erkännandet att skäl måste bottna i tidigare bevis står inte i konflikt med observationen att beslutsfattande på basis av skäl möjliggör beslutsfattande vid ett tidigare skede än om bevis för premisserna för beslutet krävs.

Låt mig kort nämna en tredje invändning. Jag har sagt att det kanske aldrig är önskvärt att följa en princip för beslutsfattande som inte kräver att bevis är tillgängliga för premisserna för ett beslut. Andra vill kanske säga något starkare, nämligen att det alltid är önskvärt att *inte ha* principer för beslutsfattande där skäl för premisserna för beslutet berättigar beslutet även i avsaknad av bevis. Ett exempel i linje med det jag använt tidigare illustrerar invändningen. Föreställ dig att den politiska ledningen i ett land beslutar att anklaga och vidta åtgärder mot ett annat land för att den politiska ledningen i det senare landet, på grund av oaktsamhet, är ansvarig för spridningen av ett virus som utvecklats till en pandemi. Åtgärderna utgörs av ekonomiska sanktioner som drabbar befolkningen som inte kan anses ansvarig om dess politiska ledare är det. Den politiska ledningen i det första landet säger sig ha skäl för anklagelserna, men medger att bevis saknas. Är det inte, i ljuset av sådana verklighetstroga exempel, uppenbart att det rentav är önskvärt att generellt motarbeta att politiska beslut fattas på grund av skäl i avsaknad av bevis?

Givetvis kan beslutsfattandeprocedurer som i vissa fall berättigar beslut vars konsekvenser är önskvärda i andra fall berättiga beslut vars konsekvenser inte är önskvärda. Detta är sant inte bara för politiska beslutsfattandeprocedurer. Generella riktlinjer för korrekt agerande riskerar att i särskilda fall berättiga agerande som det vore önskvärt att undvika. Men lärdomen av det är inte att riktlinjer för beslutsfattande aldrig ska berättiga beslut på basis av skäl i avsaknad av bevis. Snarare är lärdomen att det är viktigt att grupper och individer som formulerar sådana riktlinjer, samt de som är beslutsfattare, tillåter och tillåts utrymme i sitt beslutsfattande att ta hänsyn till omständigheters särskildhet. Dessa omständigheter berör bl. a. vilka konsekvenser (frånvaron av) ett beslut förväntas medföra och hur länge ett beslut kan skjutas upp i väntan på bevis

för premisserna som beslutet ska fattas på.

Den verkliga utmaningen är inte att komma fram till vilken beslutsfattandeprocedur som är bäst eller mest önskvärd under *alla* omständigheter. Utmaningen är snarare att komma fram till hur de riktlinjer som beslutsfattare är ansvariga att efterleva kan vara tillräckligt avgränsade för att göra det praktiskt möjligt att avgöra när de inte efterlevs. Detta på ett sätt så att ansvar kan utkrävas, samtidigt som riktlinjerna tillåter flexibilitet mellan olika beslutssituationer och när en specifik situation utvecklas med tiden och därmed kräver omvärderingar av tidigare fattade beslut. Den lärdomen är knappast ny. Men rådande omständigheter, som jag använt som exempel här, gör det inte desto mindre viktigt att fortsätta att dra lärdomar om vilka beslutsfattandeprocedurer vi behöver och när vi behöver dem.

Min slutsats är att vi i ljuset av tidigare (och pågående) erfarenheter bör överväga hur riktlinjer för beslutsfattande formuleras, med särskilt fokus på vad som räknas som berättigande av ett beslut, på ett sådant sätt att bemötandet av framtida (kris-) situationer kan beslutas om fort. Detta samtidigt som grunderna för sådana beslut görs säkra nog för att undvika negativa konsekvenser av felaktiga beslut (och av frånvaron av beslut). Detta är, i min mening, praktiskt relevant och genomförbart. Det är också värdefullt att då överväga vad vi anser vara skäl och vad vi anser vara bevis för att ett visst beslut ska fattas.⁷

→

Patrizio Lo Presti är fil dr. i teoretisk filosofi och verksam som forskare i teoretisk filosofi vid Filosofiska institutionen, Lunds universitet.

Noter

1. Vad sannolikheten ska vara för att anses vara tillräckligt hög är inte viktigt för mitt resonemang. Rimligtvis varierar omdömet beroende på situation. Om jag överväger huruvida jag redan har eller behöver köpa kaffeградde, så kan en låg sannolikhet (t.ex. 0,5 på en skala från 0 till 1) att jag saknar kaffeградde berättiga beslutet att köpa kaffeградde. Men om jag överväger huruvida min ekonomiska situation är sådan att jag kan köpa en bil och efter det ha råd med t.ex. akut tandvård, så krävs rimligtvis en högre sannolikhet (säg, 0,8) för att berättiga beslutet att köpa bilen.

2. För en bredare diskussion av begreppen skäl, bevis och tro och deras relation till varandra vill jag hänvisa till Kathrin Glüer och Åsa Wikforss (2013; 2018).

3. Det är inte viktigt för min argumentation, men jag kommer med »sannolikhet» här att mena så kallad *subjektiv sannolikhet* – d.v.s. sannolikheten så som en person, givet tillgängliga skäl och bevis, bedömer den. Här följer en illustration av skillnaden. Om du å ena sidan kör på en landsväg där du kört många gånger och sällan, kanske aldrig, mött trafik i en viss korsning, så är sannolikheten att du kommer att möta trafik denna gång väldigt låg, givet din erfarenhet. Om du å andra sidan sitter i en helikopter och tittar ner över trafiken i den korsningen och ser en bil komma från en korsande väg så är sannolikheten väsentligt högre att bilen som du hade suttit i hade mött korsande trafik. I det förra fallet med bilen, men inte i det senare fallet med helikoptern, talar vi om just *subjektiv*, eller *agentcenterad*, sannolikhet. Se, t. ex., Gibbard (1990: 161–162).

4. Jag ska diskutera detta förhållande närmare i sektion 3.

5. Vi bortser nu från att beslutet att *samla bevis huruvida viruset sprids* kan påstås kvalificera som ett beslut att minska eller hindra virusets spridning därför att bevisinsamling senare kan användas för ett sådant beslut.

6. Detta resonemang kompliceras givetvis av vilka »åtgärder» vi talar om i (3) och (4), samt vilka »konsekvenser» sådana åtgärder kan väntas ha. Att massvaccinera en större population med ett experimentellt läkemedel, vars eventuella biverkningar inte hunnit studeras, på basis av skäl att tro att *ett virus sprids* torde inte vara en attraktiv åtgärd. Nedstängning av särskilda mötesplatser och uppmuntran till social distansering kan vara rimligare. De förväntade negativa konsekvenserna av det senare alternativet kanske ändå anses tillräckligt allvarliga, för t. ex. näringsliv och handel, för att berättiga beslut om en sådan åtgärd på basis »enbart» av skäl, som i (S). Med andra ord, jag försöker inte argumentera för att beslutsfattandeprocedurer där skäl anses tillräckliga för att berättiga agerande på något enkelt sätt ska anses vara att föredra i något särskilt fall eller i något fall överhuvudtaget. Jag försöker däremot visa att det finns skäl att beakta skillnader mellan beslutsfattandeprocedurer som (B) och (S), och varför det är viktigt att göra det.

7. Jag vill tacka redaktören på *Tidskrift för politisk filosofi* för kommentarer som hjälpte att förtydliga delar av denna text.

Referenser

- GIBBARD, ALLAN (1990) *Wise Choices, Apt Feelings*, New York: Oxford University Press.
- GLÜER, KATHRIN & WIKFORSS, ÅSA (2013) »Aiming at Truth: On the Role of Belief», *Teorema*, 32(3), ss. 137–162.
- GLÜER, KATHRIN & WIKFORSS, ÅSA (2018) »Reasons for Belief and Normativity», i: Daniel Star (red.), *Oxford Handbook of Reasons and Normativity*, New York: Oxford University Press, ss. 575–599.
- SHAH, NISHI & VELLEMAN, DAVID J. (2005) »Doxastic Deliberation», *The Philosophical Review*, 114(4), ss. 497–534.